

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljave je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošline. Rokopisov ne vračamo. Telefon urada. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtlet. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima običajno že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Misli o narodnem jedinstvu.*

Poznato je, da medu Srbima, Hrvatima i Slovencima ima ljudi koji kažu da smo jedan troimeni narod. Kao i onih koji vele da smo tri naroda. To sa dva suprotna uverenja. Da u koliko su iskrena treba ih i poštovati a u svakom slučaju s njima i računati. Pitanje je samo, u koliko se neko uverenje slaže sa istinom odnosno na čemu se osniva, otkada ono datira i na koji se način širilo ili podržavalo.

Nitko ne će poreći, da je čovek došle u svakoj dobi svoja razvoja mnogošta verovao i veruje što je dokazano kao neistinito i da put razvoja vodi čoveka iz tame u svetlo.

Ne smemo se stoga obazirati ni desno ni levo niti prisluškivati što o tom pitanju netko izjavljuje bez dokaza pa ma bio on i neka književna ili politička veličina jer dati važnost bilo kakvim apriorističkim izjavama, znači dozvoliti da one nesvestno pređu u naše vlastito uverenje.

Svatko od nas treba da ide sam na delo, da to pitanje prouči i da se čuva suzdržan ma sa koje strane dolazile. Ta poznato je da nekima nije stalo ni malo do istine ni do narodne koristi i njegove budućnosti, već im je glavno lična i partijska korist i vlast.

Ako hoćemo to pitanje bez predrasuda da razmatramo onda moramo govoriti o glavnom i presudnom obeležju jednoga naroda: o njegovu jeziku.

U hrvatskom ili bosanskom selu na pr. govori narod do u tančine jedno narječje dakle isti jezik pa ipak jedni se nazivlju Srbi, drugi Hrvati a treći su se do nedavna zvali Turci, i ako turski ne znaju i po starom uverenju oni su i sada dva ili dojučerašnja tri naroda.

To neutemeljeno i štetno razdvajanje podržavali su domaći i tuđi vlastodršci a povod za to nalazili su u samom narodnom imenu i različitoj veroispovesti što im nije bilo osobito teško poradi neukosti i konservativnosti i lakovernosti širokih narodnih slojeva.

Ako je još u skorašnjoj prošlosti cepanje naroda tako silno uspevalo u selima jedne pokrajine rde je susjed susedu tako reći od dana na dan mogao

* Želimo, da se o tem razvije stvarna debata, ki ho le razčistila pojme in koristila razbistritvi pojmov, o katerih, kakor videti, velik del učiteljstva dose-daj še ni globlje razmišljalo.

gledati u dušu, još je lakše mogao uspeti u celokupnom jugoslovenskom narodu, koji je stotina godina bio politički (fizički) i duhovno ne samo rastrtojen već i raščetvoren na tolike države i vlade.

Nije dakle čudo što se u takvim prilikama stvorilo mišljenje da smo tri posebna naroda i što je svakome od nas bilo sveto samo ono narodno ime, u kojem smo rojeni i u kojem je svatko video i vidi i svoju ličnu i narodnu istoriju. To je ime sav svoj vek učio ljubiti, ljubiti ga i sada kao što voli i svoj narod kao nosioca to imena, pa je nemoguće da se ga odrekne. Tako je isto nemoguće da se odreče svoj jezik a te svoje svetinje, ili da čak mrzi svoje slavne lude, koji su mu ga stvorili i očuvali. Zato i govor o nekem izdaistvu ne može biti osnovan!

No danas su gvozdeno i neprobojne mede, koje su nas Srbe Hrvate i Slovence tolike vekova rastavljale, jačom silom oborene i mi se nalazimo brat uz brata u vlastitoj narodnoj državi. Životne prilike silo nas da se upoznamo, i zato onome tko nije uveren da sva tri naša naroda zapravo tvore jedan narod ili tko se u tome koleba ne preostaje drugo nego da druga dva narodna dela upozna, da čita njihova književnost, upoznaie narodne običaje i vidi ljudi i krajeve. Tko tako učini, nesumljivo je da će zavoleti jednako ljubavi sva tri naša naroda i njihova imena a odatle do zajedničkog našeg naroda i imena jugoslovenskog nije niti korak.

Naravno, u to upoznavanje valja utrošiti i nekoliko truda naučiti možda nekoliko stotina nepoznatih reči i svladati po koju poteškoću, jer nam je jezik malo različit kao posledica stoletnog razvoja u tri naše zasebne književnosti.

Ali taj razvoj vršice se odsada svakako u smeru sjedinjavanja, i kao prva etapa slediće možda izjednačenje pravopisa terminologije a možda i prihvatanje jednog pisma a to će biti od ogromne koristi za čitav narod. Uopšte što bude više ljubavi u nas svakoga naprama drugom narodnoj dvojici to će se lakše vršiti postepeno zblizavanje naših književnih jezika dok se to ne svrši. A time će biti naše narodno jedinstvenje i formalno dovršeno.

Tko u to ne veruje, neka se seti srbskohrvatskog jezika kakav je bilo pred Vukom i neka ga poredi sa današnjim. Vukovim na mu moreda ne će biti

teško pomisliti kako bi bilo da i slovenski književni jezik tekom vremena izgubi neke starije oblike kao što je na pr. dvojnica (koja je u nas gotovo sasvim iščezla) pa da tako izade u susret srbohrvatskom književnom jeziku.

Na svaki način potrebno je da se baš učiteljstvo što više zanima za to pitanje pa da ga prouči i steče o niemu svoj sud da bude na jasnom jer nije nikako u redu da se tera nojeva taktika i da se brkaju pojmovi. Ko je za narodno jedinstvo ne odriče se time svoja naroda i jezika, ali ipak priznaie da je njegov narod tek deo troimenog naroda a jezik da mu je srbsko-hrvatsko-slovenski, dok mu se ne dade zroditi ime: jugoslovenski.

Posle tog priznanja mora doći i drugo: da je najme potrebno da se naši književni jezici približe kako bi se s vremenom stvorio jedan dovršen književni jezik. Tko na to zblizavanje ne bi lteo pristati priznao bi time da mu nije do narodnog jedinstva i da se ne oseća članom troimenog naroda, već da je za teoriju o posebnom narodu. Treće je zalaza nema. A poseban narod traži sva-

kako i zasebnu državu i ta činjenica — da se poslužim rečima kolege Ribičiča — »da misli«!

Bez obzira na to da je pitanje narodnog jedinstva rešeno 1. 12. 1918. a kasnije i ustavom, može svatko da si predloži kakva budućnost bi čekala svaki naš narodni deo da nije došlo do jedinstvenja a naročito kakve posledice bi zadesile Slovence kao broiem naimanije i najviše izložene prohtevima velikih naroda.

Pa kad je to pitanje i onako već rešeno, treba tek da se u novim prilikama snademo, da se u njih uživimo, a to će se postići međusobnim upoznavanjem, staleskim jedinstvenjem i stropljivošću. Što baš najviše i dolikuje učiteljstvu. Naimanije su na mestu spočitavanje partijske ili verske pripadnosti svetovnog naziranja, ili borba i ontuživanje zbog eventualnog neshvatama narodnog prostva i jedinstva kao što i dokazivanje o nekome narodnom izdaistvu.

Zato neka nam bude geslo: **Nasilje i mržnja nac razjedinjuju a stropljivost i ljubav sjedinjuju.**

Pavle Saršon.

Ali naj izstopamo iz kulturnih društva?

Učiteljsko društvo za laški okraj, zboruče dne 16. oktobra 1926 je zastopalo z ozirom na dopis odnosno okružnico UJU poverjeništvo Ljubljana z dne 31. avgusta 1926 sledeće stališče:

Ad 1. Popolni unik učiteljstva iz javnega življenja odnosno izstop iz vseh kulturnih, karitativnih, političnih in športnih društva bi sicer skoro gotovo značil nairadikalnejše sredstvo za predramljenje javnosti našim eksistenčnim interesom in vprašanjem v prilog, vendar pa se kaže da za preceišen del učiteljstva in drugih javnih nameščencev še niso zrela tla za te vrste protipokreta in brezizjemno solidarnost v akciji. Vsled zrešene stanovsko-politične ideologije se učiteljstvo zadnje leto oklepa boli strank nego svojih organizaciji in cvete ta slabost na meju in izhodu men-da še boli kot pri nas v Sloveniji. Ponoš discipliniranost in zaupanje v samega sebe bo pri javnem nameščencu treba šele vzgojiti. Ker nam skleno izstopu ne nudi jamstva za solidarno izvedbo res od strani vsega učiteljstva, skleneo zborovalci da se v tem vsake-mu prepusti prosta volja.

Ad 2. Glede vstopa vsega članstva v O. Z. se društvo v načelu sicer stri-

nia, vendar pa mu je na tem da zadevo izvede poverjeništvo UJU kot tako — kakor hitro mu doidejo potrebne izjave od vseh 32 društev. S številčno večino izjav naj mu bo podano polnomočje za priavo korporativnega pristopa vsega slov. UJU članstva kar edino bi zaleglo in imponiralo. Mnenje manjšine bi se moralo v tem slučaju ukloniti stališču večine. Sploh je delovati z vsemi silami na to da se ustvari čimprej sindikalna unija vseh državnih nameščencev z glavnim pravcem odborne borbenosti zoner eksistenčno in politično davljenje, ki mu je javni nameščenev v naši državi izpostavljen.

Naiumestnejše bi bila depolitizacija uradništva v tem smislu kakor je izvedena pri orožnikih, častnikih in soloh armadi. Uradnik naj služi državi in nikomur drugemu. Aktivna volilna pravica je zanj sodno zlo vleda pasivna pa je vsakdo vezan v prvi vrsti na interese stranke in se ne mara nikdo eksponirati za svoje sodruge, kdor se je enkrat preril do sklede iz katere se dobro zajema, sploh pa parlamentarci ne morejo uspešno zastopati naših interesov, ker so pravzaprav zastopniki davkoplačevalcev in ne nas — kor »davkožrevec«.

LISTEK.

Lj. Čebular:

Šolske razstave.

(Bela Krajina.)

(Dalje.)

2. Dobliče

Ne mislimo, da ne znajo presojati učenci del. O. pa kako dobro. Velikokrat ne ve učenec, kaj ni prav samo izraziti se ne zna — učitelj ga pa precej zapostavi, še predno učenec do besede pride. Iz tega ravno vidimo kako urno se da podirati v učencu veselje do dela. Kako se ga ubije potem pa gleda z začudenjem, kako to, da vena učenec kakor roža ob vročini na polju. Veselje do dela je živ ozen življenja, brez katerega bi ne bilo del, brez katerega bi bil svet žalosten, bolen do smrti. G. upravitelica vidi to sliko v popolni jasnosti v svoji duši zato pa tudi vidiš na odsev kateri se zrcali v razredu, sploh ne najdemo dela katerega ne bi bilo vredno razstaviti — zastopani so pa vsi učenci! Vsakega posebej je dovedla na njegovemu razvoju primerno stonjo, tako da je ves razred harmonična enega lepoga, velikega, samozavestnega

Da se goji na šoli pouk v kmetištstvu, nam izpričujejo modeli cenjenja,

ki so izdelani zelo prirodno, toda okusno. Cepjenje je razloženo; na oko, v precej, sedlanje in z dolago, kateri so najboljše načini. Pa kako je vesel učenec ko zna to opravilo. Zdi se da je že velik, ker tega v takih vrstah zna še malokateri. Želeži bi bilo da se opri-mejo tega velevažnega koraka vse šole v Beli Krajini, da imajo poleg običajne drevesnice še posebej prostor — ni treba da bi bil ograjen, ker zatec in druge živali itak ne bodo naredile škode — ter zasadilo v ta del divjo rožo ali šipek (belokranjski izraz: koninja), katere izkopne učenci, ko so na naši. Posebno veliko jih je. Tukaj naj bi se potem praktično vežbali ter preizkušali na naši na drugih, katerih bo ostalo še vedno veliko. Ko se jim bodo prišli ceniti nal izkopne rože spomladi, presade doma na vrt ali pred hišo — vesel bo cvetočih rož sam in tudi okolica hiše bo vedno praznično oblečena — ta roža je najlepša, kar jih imamo velja pa niti pare.

Rokotvorni pouk je dalje vteščen v raznih okvirih, posebno pa na deščicah, katere vise na steni ki so lišne številke. Učenci so si ogledali pri rokotvorni uri deščico pri risanju, pa narisali obrobno ornamentiko, v sredjo deščico pa položili svojo domišljno hišno številko, katero deščico bodo pripeli na hišno pročelje. Ob tem so združene 3 stvari: rokotvorno delo, risanje ter upo-

raba obeh; vidimo pa da stoji risanje in rokotvorni pouk v natesnejši zvezi.

Dekliška ročna dela so razložena na mizi ter obsega okusno izdelane prtiče dalje zasledimo oširake (brisače) in razne torbice, namreč vezene z ornamentom.

Risanje. Izmed večletnih razstav bi izločili lahko tudi letoš prehod iz enega dela v drugega, preliv ki osvježuje učenca in delo, t. i. svinjčnik pasteli in papir. Dela prevladujejo posebno zadnja. Izrezovanje. Ta vrsta risanja ni čista, da bi jo uvrstili med pravo risanje, ne med rokotvorni pouk je pa brezdvomno trda vez, katere spaja oba predmeta ter jih spoji v eno tretje, po vsebini precej težko, kar nam pove tehtnica: spretnost se ob delu ojačuje ker si naredimo prvo pot z narisovanjem, po njej moramo pa zopet drugič z izrezovanjem. V drugo seveda ne zadobimo iste ročnosti ker navadno počiva roka v zapetih desnicah ker z levico sučemo nabir med izrezovanjem. Pač na se razvija ob tem ostreje presoja dimenzij, skladnosti ker lažje preizkušajo. Jedro izrezovanja na tiči v tem da je najprej in najzornejša odora ornamentalnemu risanju posebno v elementarnem razredu kjer mora učenec vse pretipati, kaiti šele potem ima pravo predstavo šele potem so mu mogoče kombinacije. Vzemimo katerikoli motiv, iz katerega hočemo sestaviti ornament, ga preizkusi-

mo na učencu pa homo precej opazili. Dotični kateri ima motiv narisani, si bo belil glavo v velkokrat nepravilno uvrstil ker mora v duhu sestavljati ter si ustvariti enako sestavljeno predstavo, vse lažje je pa z izrezanim motivom katerega sam nazorno sestavlja oziroma jih izreže več enakih obnem — več papirjev ali eden večkrat preganjen — ter jih spravlia v harmonične skladbe, ob čemur mora paziti na okusno sestavo in umorabo prostora ker ornament mora izrabiti več prostor torej motivi morajo zapirati noba in puščati le steze ne pa obratno. Učenec, ki ima pred seboj sestavljen ornament dotom izrezanih motivov, ga brez naimanijega truda hitro preiše pohiti, sestavi drugega tretjega itd. Delo spravljeno v sklad bo rodilo še prav lepe uspehe v risaniu.

Opazili smo tudi prehod iz risanja v dekljška ročna dela v nižji stonji. Manjši kos risank, na nje narejene opore, pike in črtice. Pike za ubode, črtice za polago niti. Delali so raznobarvno, kar je prav priročno, ker barvane niti obudijo veselje do dela že pri naimaniji deci.

Upamo, da bodeta v učiteljici priradili tudi naslednje leto tako okusno razstavo kakor sta jo priradili letoš; na tem mestu ima izrekamo zahvalo za trud!

(Dalje prih.)